

עלון תורני שבועי בעניני אגדה והלכה אקטואלית

חג הסוכות

מפטירין:

הנה יום בא

קובלנגה:

18:42

19:48

20:23

לונדון:

18:06

19:21

19:45

פריז:

18:57

20:11

20:37

ניו יורק:

18:15

19:14

19:46

ת"א:

18:03

18:59

19:35

ב"ש:

18:04

18:58

19:37

חיפה:

17:55

18:58

19:36

י-ם:

17:46

18:57

19:37

כניסת השבת:

צאת השבת:

רבינו תם:

חכמת שלמה

לקח ולימוד מן הפרשה על פי שיעורו של מו"ר
הראש"ל הגר"ש עמאר שליט"א רבה של ירושלים

התורה הקדושה מצווה אותנו "בסכת תשבו שבעת ימים כל האזרח
בישראל ישבו בסכת" וזו"ל בגמרא הגדירו ציווי זה 'צא מדירת קבע ושב
בדירת ערא' מצווה זו אומרת דרשני, מה הטעם לצאת מהבית, אותו חג אפשר
לעשות בבית ומדוע התורה רוצה שנצא מדירת קבע ונשב בדירת ערא.

הטעם הפשוט הוא כיון שאנו לא נמצאים בעולם הזה בקביעות כמ"ש
שהעוה"ז דומה לפרוזדור בפני העוה"ב, שהפרוזדור הוא רק דרך לטרקלין
והוא לא עניין בפני עצמו, כך העולם הוא רק להתנסות ואם האדם מצליח אז
הוא קונה את העולם הבא אבל המטרה היא לא בשביל העולם הזה, ומאידך
למרות שהעולם הוא הבל ודמיון הוא המקום היחידי שבו אדם יכול לקיים
את מצוות תלמוד תורה ויכול להתפלל ולקיים את כל המצוות, וכמו שאמרו
חז"ל על פסוק "אשר אנכי מצוץ היום" היום לעשותם ומהר לקבל שכרם.

אבל אדם צריך לחזור ולשנן לעצמו שכאן זה לא הקביעות, כיון שמצד
הרגילות אנו מתרגלים לעולם הזה וכל מחשבות האדם הם להשיג ולרדוף
אחר עניני העולם הזה, עד שנקבע בשכלו שהעולם הזה הוא התכלית. אבל
אם האדם מתבונן הוא רואה שאפילו רוב המצוות הם שכרם הוא לעתיד
לבוא, כיון שהתורה מכוונת אותנו לחשוב ולהתכוון לחיי העולם הבא.

אבל כיון שיש מאבק וקשה לנו להתגבר נתנה לנו התורה מצווה מיוחדת
והיא "בסכת תשבו שבעת ימים" אומרת לך התורה תצא מבייתך ומכל נכסך
ורכושך ותכנס לסוכה שבעה ימים. שבעה ימים אלו הם כנגד חייו של
האדם כמ"ש "ימי שנותינו בהם שבעים שנה", שאותם ימים שאתה חי
בעראית נועדו להוציא אותך מההרגשה שאתה חי בעולם הזה בקבע.

והפסוק ממשיך "כל האזרח בישראל ישבו בסכת" ידוע שבשביל להיות
אזרח באיזה מדינה אתה צריך לגור בה ובשביל להיות אזרח ישראלי בבחינה
האמיתית הרוחנית הגבוהה אתה צריך לדעת שהעולם הזה הוא רק עראי
ושכל עניני העולם הזה הם עראיים ואין בהם שום קביעות וכל מה שאדם
צובר לו נכסים וכו' יום אחד הוא חולף ולא נשאר לו מאומה מכל זה, כי מה
שמלווה את האדם הוא רק תורה ומצוות ומעשים טובים, אנו צריכים
להרגיש היטב את עניני העראיות ולכן אנו מצווים להכנס כולנו לסוכה
ולאכול בה וללמוד בה כיון שעל ידי פעולות אלו נרגיש את עניני העראיות.

ואז זוכים ל'ושמחת בחגך' לכאורה היינו צריכים להיות בשמחה בפסח
שיושבים בבית בשולחן מפואר ובכלים נאים, אלא שאם אדם שמח באופן
כזה הוא מרגיש את ה'קבע' והוא מרגיש את מה שאין לנו. אבל כאן בסוכה
שאדם נמצא בדירת עראי ומרגיש שכולנו עראיים, אז כבר לא מעניין אותנו
כל החסרונות שיש לנו כי אנו רק עראיים כאן כמו אורח שבא ללון לילה אחד
הוא שמח גם אם אין לו את מה שהוא רגיל אליו.

שנוכה לחוג את חג הסוכות בשמחה ונפיק ממנו תועלת גדולה של קרבת
ה' ושמירת מצוותיו.

יוצא לאור ע"י 'המכון למצוות התלויות בארץ'

בראשות הנאמן רבי שניאור ז. רוח שליט"א.

רבי עקיבא 4 אלעד. טל: 03-9030580 פקס: 03-9030891

מייל: m.torani@macon.co.il אתר המכון: hamachon.co.il

עורך: הרב יהואל רוח שליט"א.

דבר ה' זו הלכה

מעובד מתוך ספרי הגרש"ז רוח שליט"א ראש המכון

**סוכה שהיא גבוהה יותר מעשרים אמה ובה למעטה בכסות, או בעפר ותבן וביטלם
האם מהני לבטלם ואם חייב לבטלם דווקא בפיו או די בליבו, ולכמה זמן יש
לבטלם**

שנינו בגמ' סוכה (דף ג' ע"ב), היתה גבוהה מעשרים אמה ובה למעטה בכרים וכסתות לא הוי
מיעוט ואפי' שביטלם, משום שבטלה דעתו אצל כל אדם, תבן ובטלו וכ"ש עפר ובטלו הוי מעוט,
תבן ואין עתיד לפנותו או עפר סתם מחלוקת ר' יוסי ורבנן, שלר"י הוי מעוט ולרבנן לא הוי מעוט עד
שיבטל ממש. ועפר ואין עתיד לפנותו, לדעת רש"י ותוס' הכא, זה אותו מחלוקת של ר"י ורבנן, ולדעת
הרשב"א והעיסור אם אין עתיד לפנותו זה גופא הביטול ואין צריך ביטול במפורש.

וכתב רש"י בד"ה תבן וביטלו, וז"ל: בפיו לשבעה. עכ"ד. ושני דברים אנו למדים מדברי רש"י
האחד, שיש חובה לבטל בפה ממש. ועוד למדנו מדברי רש"י שדי כאשר הוא מבטלם לשבעת ימי
החג, ואין צריך שהביטול יהיה לעולם. ומה שכתב רש"י שלא סגי בלב אלא צריך בפה כ"כ בחי'
המאירי ועוד ראשונים שהביטול הוא בפירוש וז"ל דכוונתם דהביטול הוא באמירה בפה.

אך ר"ח כתב שביטולו היינו כגון שהסכים שלא ליטלו משם. ומשמע שדי בכונתו וכ"כ הריטב"א.
והנה כפי שהבאנו לעיל נחלקו הראשונים גם בזמן הביטול כאשר דעת רש"י שסגי אם ביטלם
לשבעת ימי החג. וכן דעת הר"ן, הרא"ש והריב"ן. אולם הריטב"א פליג וס"ל שצריך שיהיה הביטול
לעולם, וכן דעת הר"ח.

ומכל מקום לדעות אותם הראשונים שסגי בביטול לזמן יש להבין כיצד מועיל ביטול כזה, והרי
כשאדם מבטל את החפץ פירושו שמוציאו מרשותו ואינו רוצה בו יותר. אלא הביאור הוא שישנם
שני סוגי ביטול, א. ביטול גוף החפץ לגמרי. ב. ביטול התשמיש בחפץ. והכא גבי סוכה אינו צריך לבטל
החפץ, שהרי הוא זקוק לו שישמש כקרקע, אלא די בביטול התשמיש הרגיל שלו, ואז הוא נהפך
לקרקע לסוכה, ובוה די לנו בביטול לזמן.

ודעת הסוברים שבעיני ביטול עולמית, ס"ל דככתב הריטב"א שצריך ביטול לעולם כי חיישינן
שמן יימלך, דס"ל שדי בביטול בלב ואין צורך בפה, ממילא חיישינן שמא יימלך.

והנה להלכה פסק רבנו הרמב"ם בהל' סוכה (פ"ה הל' י"ג) כשיטת רבנן שעפר סתם אינו מיעוט.
ואילו בטור בגירסא אחת כתב לפסוק כשיטת ר' יוסי. והב"ש ח"ח ש"ח ר"ל בתחילה שיש לטור אסמכתא
מסתם משנה בעירובין, אך לבסוף כותב שצריך לגרוס לא הוי מיעוט ורבנן. וכ"כ שם בדרכי משה,
וכך משמע מהב"י שכתב שם וז"ל וידוע דהלכה כרבנן,

וכתב מרן בשולחן ערוך (בסי' תרל"ג סעי' ג'-ד) שבכרים וכסתות לא הוי מיעוט ואפילו בטלם.
ותבן וביטלו, הרי זה מיעוט. ואין צריך לומר עפר וביטלו. אבל בסתם אינו מיעוט, ואפילו בעפר, עד
שיבטלנו בפה. עכ"ד. ובעפר ואין עתיד לפנותו כתב ה"ד אפרים שבדעת השו"ע דהוי מיעוט ואפי'
לרבנן. ובט"ז בס"ק ד ובביאה"ל מבואר דלא כדבריו.

והנה מרן בשו"ע הזכיר להדיא שהביטול צריך להיות בפה, אך לא הזכיר אם הביטול לעולם או די
לשבעת ימי החג. אולם בבית יוסף הכריע כדעת רש"י שדי בביטול לשבת זו. וכ"פ עוד מהאחרונים.
וכן כתב זאת להלכה בשתי סוגיות נוספות האחת גבי מוקף לדירה [בסי' ש"ח סעי' ב], שכתב הרמ"א
שאם קשה לו לפרוץ את הכותל דיכול להניח עפר אצל הכותל, ויש חולקים דעפר לא הוי ביטול אא"כ
אין עתיד לפנותו לעולם עכ"ד הרמ"א. וכן הוא בסוגיא נוספת גבי עירובי חצירות (שי" ש"ב סעי'
ט"ז) אודות חריץ שבין שתי חצירות אין יכולין לערב אפילו מלאה בתבן וקש כל זמן שלא ביטלו.
וכתב בכה"ח שם, שהיינו ביטלו בפיו, וציון שם את מחלוקת הראשונים, וסיים לעי' בס"י תרל"ג
שפסק מרן שיש לבטל בפה, ולא הזכיר לעולם, כי דעתו לפסוק שאין צריך לעולם אלא די לשבת זו
וכמ"ש בב"י שם.

(שו"ת שש משור ח"א או"ח סימן י"א)

מעשה אבות

רבי יעקב בן שבת - יט תשרי תרי"ח

רבינו הוא מצאצאי איש האלקים הקדוש רבי יעקב בן שבת הקדמון זיע"א אשר שם משפחתו היה לוי והוחלף לבן שבת בעקבות נס מופלא שנעשה לו במסירות נפשו על שמירת שבת קדש וכה נחקק על מצבת קבורתו במערת אופראן - וכמו שכתב בספר מלכי רבנן בערכו - בזה"ל "מצבת קבורת הרב הכולל החסיד המקובל אדמו"ר עט"ר הרב יעקב בן שבת זלה"ה אשר נעשו לו ניסים על ענין שמירת שבת" דבר הנס האמור הביא בקצרה ראש ישיבת בית אל בירושלים הגאון המקובל רבי מסעוד הכהן אלחדאד זצ"ל בספרו כח מעשיו, וזה לשונו מעשה בחסיד אחד שהיה הולך במדבר והגיע ערב שבת ולא רצה ללכת בשבת ונשאר במדבר יחידי ובשעה שקדש היום בא ארי אחד ושמו כל אותה השבת, ובמוצאי השבת רכב עליו עד לעיר, וכשבא לשוב קראו שמו בן שבת הלוי וזאת המשפחה עד היום נקראת כך עכ"ל. רבי יעקב הקדמון קבור במערת אופראן ששם קבורים חמשים הצדיקים שנשרפו על קדושת ה'.

רבינו המחבר זצוק"ל היה תלמידו המובהק של הראב"ד הגאון רבינו חיים פינטו הראשון זצוק"ל ושל חבר בית דינו הרה"ג הק' רבי דוד חזאן זצוק"ל. ועלה ונתעלה במעלות תורה וכל נתיבותיה עד כי גדל מאד ויכהן כראש ישיבה בעירו להגדיל תורה ולהאדירה וחכמת תורתו מכרזת עליו מתוך חיבורו בבקיות וחרפות נפלאה וכל ימיו דבוק בעמלה של תורה ובאהבתה ישגה תמיד מתוך הדחק והעניות ומתחסד עם קונו בכל מילי דמיטב וכאשר העידו עליו חכמי דורו ושער מקומו בהסכמותיהם לחיבורו 'רוח יעקב' בכמה לשונות של חיבה תורה דיליה אשר טרח ויגע באצבעותיו מתוך הדוחק והעניות ותלו בי טיפלי וביתו ריקם "זה החכם המחבר בנוי ומשוכלל בכל מילי דמיטב ולומד התורה ומספיק עצמו בלחם עוני ומקיים מילי דאבות הדר הוא לכל חסידיו באמת ובמישור מתחסד עם קונו החכם השלם החסיד העניו פלפלא חריפא מעיין המתגבר בור סוד שאינו מאבד טיפה סיני ועוקר הרים" מי האיש הירא החכם השלם החסיד העניו והכולל כמוהריב"ש נר"ו אשר שם לילות כימים על התורה וטרח ויגע ומצא ואף על פי שהוא בדוחק ובצער מדלית איסר עם כל זה לא פסק מלימודו "האיש הלזה קדוש הוא בדורו ושרוי במחננו איש צדיק תמים חכו ממתקים וכולו

מחמדים החכם השלם והכולל החסיד העניו כמה"ר יעקב שבת נר"ו" "יעקב איש תם יושב אהלים והוא בקי בגמרא ובפוסקים" "איש תם שלם הוא ושלמה משנתו בפלפול ועיון וסברא הלכה ברורה" "החסיד בכל מעשיו". וכן העיד תלמידו ואחינו אאזמו"ר מהר"י בן מויאל זצוק"ל "האדם הגדול נודע בשערים תקפו וגבורתו הן בעודו חי שמעתתה מבררן לאמתה של תורה ותורתו מכרזת פעולת צדיק זכה וזיכה את הרבים בתלמוד ומעשה רב אחד המיוחד מרבני עי"ת מוגאדור יע"א החסיד העניו ראש ישיבה בעירו מורי ורבי החכם השלם והכולל כל תהלות כמוה"ר בן שבת זלה"ה

כותב בנו רבי יחיאל זצ"ל "כל ימיו ישב על התורה ועל העבודה והיה מחזיק ביד תלמידי חכמים וביד העניים וכמה צער סבל בשביל שיזכה להקריב על מזבח הדפוס ולא זכה ונלב"ע בעיר ליסבון בפורטוגאל ב"ט לחודש תשרי שנת תרי"ח. וממשמע שנאמר שהיה מחד דחוק בפרנסתו מאד כמ"ש הרבנים בהסכמותיהם ומאידך מחזיק ביד תלמידי חכמים כמ"ש בנו. ומשמע גם שיצא לאסוף כספים לישיבתו כמ"ש ר"י בן מויאל זצוק"ל "שהיה ראש ישיבה בעירו וזיכה את הרבים בתלמוד ומעשה רב מסתבר להניח שאותה ישיבה שבראשותו היתה עבודת הקדש עליו הן להרביץ תורה ולהניח שמועה והן לכלכל את חכמי ורבני הישיבה להחזיק בעץ החיים"

בכמה מקומות מספרנו כותב רבינו דברים שנתחדשו לו בחלומו, עדות נאמנה לקדושת רעיונו ולדביקותו בתורת ה' יומם ולילה וגדול הנאמר ביעקב "ויקץ יעקב משנתו" ודרשו חז"ל משנתו ממשנתו. כן היה לו יד ושם בחכמת הקבלה כמו שכתב במלכי רבנן בערכו וכן נראה מחיבורו. גדולי דורו העידו עליו שהיה טבעו באהבת הבריות, ומתבודד מעסקי הרבים, נדיב בתורה וגדור במעלת השתיקה, ענותן ושפל ברכ, ענותן כהלל, וכך קיבלנו מפי חכמים וזקנים בעלי מסורה באופן שמכל האמור מצטיירת דמות דיוקנו של בעל השמועה כמופלא בדורו שר וגדול בתורה בנגלות ובנסתרות קדוש ה' מכובד שנתקדש כל ימיו בקדושת התורה בנתיבות יראה וחסידות ובמעלות המידות צדיק בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו וזאת התורה אשר שם והניח אחריו ברכה זיע"א.

מילי דחסידות

מעלת התפילה

ימים אלה נזכרים ונעשים להרבות הסליחות והתפלות בא וראה מעלת התפלה ממנשה בן חזקיה אף על פי שהתפלל תחלה לאלוהות הרבה ולא נענה והדר התפלל אל ה' ונענה כמו שנאמר בדברי הימים "ובהצר לו חילה את ה' א-להיו ויתפלל אליו ויעתר לו" וכו' ופירש רש"י ז"ל מנשה בא בעלילה שלא להתפלל למקום אלא לבסוף אמר אם לא תושיעני מה הועיל לי שקראתי לך יותר משאר אלוהות והיינו דכתיב "ויכנע לפני ה' א-להי אבותיו" מכלל דעד השתא לפני אלוהות אחרים נכנע עכ"ל.

פוק חזי מעלת התפלה מה שכתב הרב חמדת ימים שהוא יתברך מתחסד עם ישראל שידוע מה שאמרו רבותינו ז"ל אחד משלשה שאין האדם ניצול מהם בכל יום הוא עיון תפלה שעל הרוב לבו בל עמו וכשרואה הוא יתברך שאדם אנוס הוא במעשיו שאינו יכול לכיון אז רואה הוא יתברך שלא ימנע ששום ברכה מ"ח ברכות שמכוין בה האדם פעם אחת בשנה. דרך משל היום יכוין האדם בברכת אבות ויום אחר בברכת גבורות ויום אחר בברכת אתה חונן וכן על זה הדרך כל הברכות. נמצא שבהצטרפם תמצא תפלה אחת שכיון בה כולה בשנה אחת. וזה חסדו יתברך שמחבר תפלה אחת מתפלות כל השנה ואז יום הכיפורים מוציא אותה מנתיקה ומקברה לפני המיימינים והמשמאילים והיא מלמדת זכות על האדם.

ובזה פירשתי בעניותי ג' במסרה "ואותי יום יום ידרושון" "על אשר ילקטון יום יום" "יום לשנה" ע"כ. רוצה לומר ואותי יום יום ידרושון שבכל יום הם מתפללים. והגם שלבם לא נכון עמם, א"כ יאמר הקריבנו לא לפתח הירצך וכו', אלא שמחסדו יתברך עושה דבר נפלא שהוא מלקט לקוטי בתר ליקוטי ועושה מהם תפלה שלימה ומזמנה ליום הכפורים וזהו על אשר ילקטון יום יום שם נמצא ושם היה יום לשנה הוא יום הכפורים.

וחוץ מדרכנו פירשתי באופן אחר על פי מה שכתב הרב ראש דוד זיע"א שהביא חקירת הראשונים למה לא עשה הוא יתברך זכר למן ולבאר כמו שחייבנו בסוכה זכר לעניי כבוד. ותירצו שאני עניי כבוד שלא באו על ידי תרעומת ולא כן המן נאמר בו וילוונו כל עדת בני ישראל וכו' וכתבי ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים וכן גבי באר דכתיב וילוונו העם על משה לאמר מה נשתה אבל עניי כבוד לא

היה בו שום תרעומת. זאת ועוד אחרת שהמן והבאר אין זה נס כל כך כיון שהוציאם ממצרים בדין הוא שיוזנם בלחם ובמים דאם לא כן על זה נאמר "וכי תאמרו מה נאכל" אבל עניי כבוד אינו מן הדין, אם כן הוי נס על ידי חסדו יתברך משום הכי עושים לו זכר והו תוכן דבריו ז"ל

אפשר שלזה כיון בעל המסרה "על אשר ילקטון יום יום" רוצה לומר בשביל המן אשר ילקטון יום יום בדין הוא לעשות לו זכר לזכר יום לשנה, ואנן לא כן עבדינו והיי כמשיב ואותי יום יום ידרושון רוצה לומר שאני המן שבא על ידי תרעומת ולא מעצמי עשיתי כבעני, רק ואותי יום יום ידרושון הן ששאלו, ושם רמז גם כן תירוץ אחר כיון שמן הדין חייב לזונם אין זה כל כך נס וזהו ואותי יום יום ידרושון שבכל יום ויום הם תובעין אותי בדין מה נאכל לא כן הענין.

ועמית בתורה ידיד נפשי ורוחי החכם השלם והכולל ורע קדש כמוה"ר שלמה חזן נר"ו פירש על פי מה שאמר האר"י זיע"א על פסוק ברוך ה' יום יום יעמם לנו שנתן טעם למה אנו מתפללים בכל יום והיה לו לאדם להתפלל פעם אחת ודי לו לברר חלקים השייכים לנשמתו וכיון שהתפלל פעם אחת מה צורך עוד להתפלל פעם שנית. ותירץ שבכל יום יש בו בירור חדש ששייך לאותו יום וכן כל יום ויום עד ביאת משיחנו בע"ה והו ואותי יום יום ידרושון שבכל יום אנו מתפללים. וקשה על זה יום לשנה ודי בזה. והיי כמשיב על אשר ילקטון יום יום רוצה לומר כל יום הוא מלקט דבר חדש ודברי פי חכם חן.

ולזה אפשר לומר זו היא כוונת הכתובים ארוממך א-להי המלך ואברכה שמך לעולם ועד בכל יום אברכך וגו' וקשה כיון שאמר ואברכה שמך לעולם ועד למה חזר ואמר בכל יום אברכך ועל פי האמור נראה דהכי קאמר ואברכה שמך לעולם מחויב אני בדבר שאברכך שמך לעולם ועד. ושמה תאמר למה זה לעולם. ועד וכי מה חידוש ניתוסף יום על חבירו עד שאני מה שאומר היום חזר לאומרו למחר. לזה אמר לא כן הוא אלא בכל יום חזר וניא"ר. וזהו בכל יום אברכך פירוש בכל יום מברר ונותן כח וגבורה למעלה ועושה ברכה דבר יום ביומו. וזהו בכל יום אברכך שפירושו מברר לך ברכה ענין חדש.

[מהספר רוח יעקב לרבי יעקב בן שבת זצוק"ל]

מצוות הפרשת ונתינת מעשר עני בבית ובגורן

- א. מצוות מעשר עני נחלקת לשנים. האחד הוא, ההפרשה של המעשר מכלל הפירות. והשני הוא, הנתינה בפועל לעניים. ונחלקו מוני המצוות כיצד למנות את מצוות מעשר עני. יש אומרים שהנתינה אינה נמנית למצווה בפני עצמה, אלא היא חלק ממצוות ההפרשה. ויש אומרים שמצוות הנתינה נמנית למצווה בפני עצמה.
- ב. פירות או ירקות שניטלו מהן תו"מ, מלבד ממעשר עני שלא הופרש מהן, הרי הן טבל. והאוכל מהן לוקה משום אוכל טבל אך אין בו חיוב מיתה. ויש הסוברים שאף חייבים עליו מיתה.
- ג. פירות או ירקות שהופרשו מהן תו"מ, ומעשר עני בתוכם, ולא נתן המעשרות בפועל לעניים. י"א שלא יצא ידי חובה ואין פירותיו מתוקנים. ומכל מקום העיקר להלכה שאע"ג שאם לא נתן המעשר עני לעניים הוי כגזול את העניים. מ"מ פירותיו מתוקנים ויצאו מידי טבלן. אמנם כל זה אם המפריש יודע שבהפרשתו הוא מזכה לעניים אחד מעשרה מהיבול, רק שהוא אינו נותן לעניים אלא אוכל או מוכר בגזל. אך אם אינו יודע כלל שהוא מזכה לעניים בהפרשתו אחד מעשרה. וחושב שרק צריך ליטול יותר מאחד ממאה ולומר איזה נוסח תפילה וזהו מצוות ההפרשה. בכה"ג אין הפירות מתוקנים ולא חלה ההפרשה כלל.
- ד. כאמור, המפריש מעשר עני מפירותיו, אע"ג שלא נתנם לעניים, פירותיו מתוקנים. ומ"מ כיון שלאחר קריאת שם שייכים הפירות לעניים, אם מעכבם בעל הבית לעצמו או למכרם לאחרים הריהו גזול את העניים ועובר על לאו דלא תגזול. ומבטל מצוות עשה שנאמר "והבאתם שמה". ועובר תיכף על לאו ד'בל תאחר'. וכן בכל יום ויום שמעכב מליתן להם. וכל זה מלבד ביטול מצוות העשה של הנתינה לעניים. ואפשר שעובר גם על מצוות עשה של "מוצא שפתיך תשמור", שהרי אמר בפיו שזה לעניים ולא נתן להם. ובכל הנ"ל עובר גם בזמן הזה שתו"מ הם רק מדרבנן. כיון שלאחר קריאת שם זוכים העניים במעשר מהתורה.
- ה. שני מיני מעשר עני הן. האחד מ"ע המתחלק בגורן. והאחד מ"ע המתחלק בתוך הבית. מ"ע המתחלק בגורן אין בו טובת הנאה לבעלים ואינו יכול ליתנו למי שהוא רוצה. אלא כל עני הרוצה ליטול, יבוא ויטול. אבל מ"ע המתחלק בבית, יש לבעלים בו טובת הנאה, ויכול ליתנו לאיזה עני שירצה ויכול לקבל מקרובו של עני מעות על מנת ליתן לעני הזה את המעשרות. וי"א שיכול לקבל גם מהעני ממש שאין דין של מסייע בבית הגרנות בעניים. ואין חילוק בכל זה בין ימות החמה לימות הגשמים אלא שכך הדרך, שבימות הגשמים מכנים המעשר לביתו כדי שלא יפסיד. ובימות החמה מניחו בגורן שיבואו העניים ויטלו. ומכל מקום אם לא באו עניים לגורן, והכניסו לבית כדי שלא יפסד המעשר, דינו כמעשר המתחלק בבית שיש בו טובת הנאה לבעלים.

פני המעבדה

פלאפל

כדורי פלאפל המשווקים כקפואים, עם כשרות מהודרת, נעשה בהם בדרך כלל כל הנדרש והנצרך, והם בחזקת נקיים ומאושרים לשימוש.

אבקת פלאפל, שאין על המוצר חותם כשרות מהודרת המאשרת כי על כל הרכיבים פיקחו כדת וכדין, רצוי להימנע ולא להשתמש בה, מכיון שהבדיקה קשה ואין שיטה בטוחה לנקות את המוצר.

אבקת פלאפל, עם כשרות מהודרת, בחזקת נקייה. וראוי לרוכשה באריוות עמידות לחרקי מחסן, ובזמן הרכישה לבדוק שהאבקה אוורירית ונעה מצד לצד ללא קורים המהווים סימן להימצאות חרקים. אבקה שתאריך העיבוד שלה מלמד על אחסון ממושך, חובה לפזרה על מגש או צלחת, עדיף בצבע כתום, ולבדוק שאין קורים, גבישים וחרקים. באם התוצרת נמצאה כנגועה אין להשתמש במוצר, משום שקשה מאד לבצע בדיקה והסרת חרקים במוצר אבקתי.

אופן הבדיקה והשימוש:

ברכישה של גרגירים, רצוי לבצע בדיקה כללית בתחתית האריזה שאין פסולת חרקים כגון אבקה מרובה או קורים וכיו"ב. כמו כן יש לבצע בדיקת מדגם של חופן גרגירים ולוודא שאינם נקובים. נמצאו סימני חרקים, יש לבדוק את כל התכולה.

פלפל טחון - באם הטחינה טרייה [לעני הצרכן ולכתחילה קודם הטחינה יבדוק מדגמית לוודא שהתוצרת בחזקת נקיה] - המוצר בחזקת נקי ואינו טעון בדיקה. באם התוצרת מאוחסנת, יש לפזר את האבקה על גבי משטח בצבע כתום, ולבדוק שאין חרקים בוגרים או זחלים, גושים או קורים. באם נמצאה נגיעות באבקה הטחונה, הסרתם של החרקים קשה, ועדיף שלא להשתמש במוצר זה.

אבקת הפלאפל מכילה רכיבים כגון חומס, פול, אפונה יבשה, ירקות עלי תבלין ולעיתים אף קמח ועוד. ובאם המוצר עובד ללא בדיקת הרכיבים כדבעי, יש חשש של נגיעות ברכיבים.

אופן הבדיקה והשימוש:

כדורי הפלאפל המוכנים המשווקים בדוכנים לממכר פלאפל, למרות שכל המרכיבים נטחנים, מכל מקום אין זו טחינה מושלמת והיא דומה יותר לגריסה, כך שיש חשש שהחרקים יישארו בשלמותם. אמנם להלכה, בדיעבד, יש מקום להקל ולהתיר לאוכלם כיון שהכדורים עוברים גם בישול [טיגון בשמן עמוק] ובצירוף שני הדברים, טחינה ובישול, יש מקום להתיר בדיעבד. אך לכתחילה מוטל על ועד הכשרות לבדוק כל אחד מהרכיבים כדינו.

פלפל אנגלי [פלפל ג'מייקה]

פירות הפלפל גדלים על עץ ירוק עד ממשפחת ההדסיים, הפירות נקטפים כאשר הם ירוק בוסר, ומיובשים בשמש, בדרך כלל עד שמקבלים את צבעם היבש, חום-שחור.

הפלפל משווק בדרך כלל שלם ולא טחון, וגם המשתמשים בו כאבקה טחונה עושים זאת לפני השימוש כדי לשמור על הארומטיות של התבלין, שאינה משתמרת זמן רב לאחר הטחינה.

פירות הפלפל בדרך כלל נקיים מכל חשש חרקים, אולם לעיתים באחסון ארוך או אחסון לקוי, הם עלולים לקבל נגיעות של חרקי מחסן בוגרים וזחלים.

מבית קו ההלכה

מעשר עני באתרוגים

שאלה:

כפי הזכור לי אתרוגים דינם כדין ירק שהולכים בהם בתר לקיטה ואם כן כל האתרוגים שקטפנו כעת אני צריך לעשר מעשר עני, אבקש לברר אם אני צודק.

תשובה:

הדברים נכונים חלקית, ואבאר את דברי.

ראשית, שני פרמטרים הם הקובעים את היכול לשנה הרלוונטית, גם השלב בגידול, וגם התאריך בשנה. כאשר בתבואה וקטניות השלב הקובע הוא עונת המעשרות, והתאריך הקובע הוא ראש השנה [א תשרי] ולכן אם הביאו שליש לפני ר"ה של השנה השלישית, מתעשרין מעשר שני, אפי' כשנאספו בשנה השלישית. ואם הביאו שליש לאחר ר"ה של השנה השלישית - מעשרים מעשר עני.

מאידך ירקות, התאריך הקובע בהם הוא אמנם גם א תשרי ראש השנה, אולם השלב הקובע הוא אחר לקיטה, כלומר הלקיטה בפועל משטח הגידול, ואפילו שנגמר בישראל של הירקות לגמרי בשנה החולפת ולכן אם נלקטו לפני ראש השנה של השנה השלישית, מעשרים מעשר שני. ואם נלקטו לאחר ראש השנה של השנה השלישית, מעשרים מעשר עני.

אולם פירות האילן שונה בזה שגם שלב הקובע הוא עונת המעשרות והיינו השלב בו הפרי מגיע לשליש [=בישול], וגם התאריך הקובע הוא שונה שאיננו א תשרי, אלא טו בשבט. ולכן, אם הפירות חנטו, והיינו שהגיעו לעונת המעשרות [שהביאו שליש] לפני ט"ו בשבט של השנה השלישית - מעשרים מעשר שני. ואם חנטו אחר ט"ו בשבט של השנה השלישית - מעשרים מעשר עני.

אתרוגים, אכן צדקו דבריו שלמרות שהם פירות האילן, מכל מקום אין הולכים בהם אחר שליש כשאר פירות, אלא דין מיוחד לפירות אלו שהם שוים בזה לירק שהולכים בהם אחר לקיטה [כלומר הקטיף בפועל מהעץ]. אולם בפרמטר השני עדיין שוים הם לשאר פירות האילן, וזה התאריך הקובע, שבו האתרוג שווה לשאר פירות האילן, שחתאריך הקובע לגביהם הוא טו בשבט. וממילא אם נלקט האתרוג קודם ט"ו בשבט של שנה ג' - מעשרים מעשר שני. ואם נלקט לאחר ט"ו בשבט של שנה ג' - מעשרים מעשר עני, ואפי' שחנט קודם ט"ו בשבט.

ולפי"ז הגם שצדקו דבריו שהולכים בתר לקיטה, אולם כיון שאנו עדיין לפני טו בשבט, אין מעשרים מהאתרוגים אלא מעשר שני בלבד.

קו ההלכה והכשרות

בראשות הגאון רבי שניאור זלמן שליט"א

הנהגות יום ביומו באורח חיים ויורה דעה * כשרות המזון * כשרות חו"ל
מצוות התלויות בארץ * חרקים במזון * טפילים וכשרות הדגים

03-7528999

פקס: 03-7528992 מייל: b.m@macon.co.il

שעות פעילות
בית ההוראה

ימים א.ג.ה

13:15-14:00 19:15-20:00

ימים ב.ד.

13:15-14:00 18:15-19:00

יום שישי

12:15-13:00

המענה ינתן
ע"י רבני בית ההוראה
בשעות פעילות בית ההוראה

בשאר השעות
ינתן מענה על ידי הרבנים
המופיעים בתפריט

"הביאו את כל המעשר... ובחננו נא בזאת אמר יי צביאות אם לא אפתח
לכם את ארבות השמים והריקתי לכם ברכה עד בלי די" (מלאכי ג')

מצטרפים ל'בית המעשר'!

הבית שלכם להפרשת תרומות ומעשרות כהלכה

תחת פיקוחו של:
"המכון למצוות התלויות בארץ"

להצטרפות

hamachon.co.il אתר: 03-9030580

שע"י 'המכון למצוות התלויות בארץ'
תרומות ומעשרות בדרך הנכונה והקלה